

Ma kell cselekedni a holnap erdeiért

ERDÉSZETI ÉS FAIPARI SZIMPÓZIUM KLAGENFURTBAN

20. alkalommal találkoztak az európai erdészeti és faipari szaklapok szerkesztői Klagenfurtban a favásár idején (1982. augusztus 12—18.), amelynek keretében hat különböző nemzetközi szakmai tanácskozáson nyílt lehetőség a részvételre. A fakereskedelem, a fafeldolgozás, a fűrészipar, az asztalosipar, az energiatakarékosság időszerű témáit jól egészítette ki az erdészek tanácskozása, amelynek a mottója: „Ma kell cselekedni a holnap erdeiért” — volt. Ez utóbbról szeretnék áttekintést adni, mert a magyar erdészeket nyilvánvalóan érdekli, hogy nemzetközileg is kedvezőbb folyamat indult az erdőművelés szerepének és jövő feladatainak értékelését illetően. Köztudott, hogy az Országos Erdészeti Egyesület az idén kiemelt feladatként foglalkozik nálunk az erdőműveléssel.

Az erdőművelés eredménye — így is lehetne értékelni az osztrák erdőleltározásnak az elmúlt húsz évre vonatkozó adatait, amelyet J. Egger, a Szövetségi Erdészeti Kísérleti Központ igazgatója ismertetett. A történelem folyamán az erdőket mindig többcélúan hasznosították. Az olajsokk azonban ismét előtérbe juttatta az erdők nyersanyagtermelő szerepét. Az erdőleltár adatai azt igazolták, hogy Ausztria helyzete ezen a téren kedvező. Az ország 44,8⁰/₀-át (3,7 millió ha) borítják erdők, amelyeknek 74⁰/₀-a elsődlegesen fatermelési célt szolgál. Ezek fafajmegoszlása: 64,2⁰/₀ LF; 3,2⁰/₀ JF; 3,7⁰/₀ VF; 8,5⁰/₀ EF; 9,1⁰/₀ B; 1,7⁰/₀ T; 4,1⁰/₀ egyéb. Az összes fakészlet 803 millió m³, az évi növedék 19,6 millió m³. A fakitermelés 1980-ban 13,5 millió m³ volt, amit 1990-ig 16,5 millió m³-re kívánnak növelni. Az elmúlt évtizedben a fakészlet 46 millió m³-rel, az évi növedék 1 millió m³-rel, az erdőterület 63 ezer ha-ral növekedett. A hektáronkénti növedék 6,7 m³. Joggal állapította meg G. Haiden erdészeti miniszter, hogy jól gazdálkodtak az osztrák erdészek, az erdőművelési erőfeszítések nem maradtak eredmény nélkül.

A vadkár Ausztriában is jelentős gond. A hántási károk 14,2 millió m³-ról 26,6 millióra nőttek, ami az előző évtizedhez viszonyítva 87⁰/₀-os emelkedést jelent. A hántott fák száma 1961/70-ben 57,9 millió db, 1971/80-ban 106,1 millió db volt. A faanyagmozgatási károk 40⁰/₀-kal, a gombakárok 23⁰/₀-kal, a hótörés és döntés 26⁰/₀-kal növekedtek.

A fatermésnövelésről, mint politikai problémáról dr. E. Niesslein, a freiburgi egyetem professzora tartott előadást. Kétségtelen, hogy a fatermés növelésének jelentősége tovább nőtt az energiaválság és a nyersanyaghiány miatt. Azt is látni kell azonban, hogy az egészséges környezet és az élet minősége iránt egyre nagyobb társadalmi érdeklődés nyilvánul meg. A fatermésnövelés ezért egyedül nem lehet társadalompolitikai célkitűzés. Az ökológiai követelmények teljesítésével ezt éppen úgy össze kell hangolni, mint a természetvédelemmel és a tájgondozással. Az erdőművelési beruházások növelik a fatermést, de a megtérülési idő túlzottan hosszú ahhoz, hogy állami támogatás nélkül lehessen folytatni őket. Időnként a piaci helyzet is kedvezőtlen. A gyérítések elmaradnak. Konjunktúra idején viszont nem sikerül az előhasználati fát időben a piacra juttatni. A változó problémák és időszakos hátrányok miatt az erdőművelés (fatermesztés) támogatására állandó pénzügyi alapra van szükség.

Az erdészeti növény-nemesítés az erdőművelésnek olyan impulzusokat ad, amely a fatermés mennyiségét, minőségét és tartamosságát növeli. Dr. H.

Weisgerber előadásának ez volt az alapgondolata. A jövő követelményeinek megfelelő erdőgazdálkodás létrehozásához sokoldalú genetikai ismerettel rendelkezünk, amelyet az erdőművelésben hasznosítani kell. Ajánlásokat tudunk már tenni az erdősitésnél a legkedvezőbb származású szaporítóanyagra vonatkozóan. A magplantázatok számos fafaj értékes magját koncentráltan termik. A vegetatív szaporítási mód előnyeit ki kell használni. Így sikerült a lucfenyő nagybani szaporítását megoldani. A fatömeg és az értékteljesítmény növelése mellett, a tartamos erdőgazdálkodás, a növekvő károk miatt a jövőben fokozott figyelmet kell szentelni a károsítókkal szemben ellenálló fajták nemesítésére.

Az erdősités és az ápolás veszi át, gondolzza tovább a nemesített szaporítóanyagot akár 100 éven túl is állékony, egészséges, készletgazdag és a termőhelynek megfelelő erdők létrehozása érdekében. Az első feladat, hogy a szükséges számú csemete minél rövidebb idő alatt nője túl a gyomnövényeket, valamint a vad száját és csak a második a pillanatnyi költségcsökkentés. Nem jelent takarékossgot a gyenge minőségű csemete és a hanyag ültetés, de még a szükséges ápolások elhagyása sem — fejtette ki dr. F. Hillgarter erdőmester. A nagy csemetékkel való erdősités kiterjedtebb alkalmazását ajánlotta. Az ápolások elhagyása tönkretelheti a legkitűnőbb csemetést is. Csak annyi csemetét ültetni, amennyi feltétlenül szükséges, a termőhelynek megfelelően megválasztani a csemetenagyságot, gondosan ültetni, alaposan, de nem fölöslegesen ápolni — ez jelenti még a kasszában is a gyors eredményt.

Az erdőnevelés a sikeres erdősités további gondozásának az alapja. A Kohl megállapítása szerint megnyugtató, hogy ismerjük az erdőnevelési feladatokat. Ha viszont az osztrák erdőleltár adatait összehasonlíttjuk egymással, kitűnik, hogy az 1971/75-re kimutatott 25,7 millió m³-es gyérítési elmaradás 1971/1980-ra 28,5 millió m³-re nőtt. Az osztrák erdőnevelés területi, fatömeg és törzsszámbeli elmaradása az előíráshoz képest az erdőrendezés által megállapított valóság.

Mi az alapja ennek az elmaradásnak? Néhány gyakorlati válasz:

- A magas csemeteszámmal létrehozott túl sűrű fiatalosokban későn kezdik a tisztítást, ami magas költségfelhasználással jár.
- Nem szokták meg a fiatalosokban az erőteljesebb nevelővágásokat.
- Gyakran hiányzik a jól képzett munkaerő, túlterheltek az erdészeti szakemberek, pedig a nevelővágások kijelölése, a munkások oktatása elsőrendű erdészeti feladat!
- Hiányzik a finomfeltárás, amely mint technikai követelmény nem tudatosult még kellően az erdészek körében.
- A nevelővágások sok szempontból függenek a pillanatnyi piaci helyzettől, a költségfedezettől.

A fakitermelés mint erdőművelési feladat fontos eszköz az erdőművelési célok megvalósítása során. A jugoszláviai H. Dolinsek erdőigazgató erre nézve ismertette példaként a Slovenj Gradec-i erdőgazdaság munkáját. A fakitermelések tervezését és előkészítését hosszú és rövidtávú részre bontják. A hosszú lejáratú rész tartalmazza az erdőművelési vonatkozású célokat és tennivalókat. Az erdőfelújítást, az erdőnevelést, az erdei munkások oktatását, az erdőfeltárást sorolják ezek közé. A rövidlejáratú előkészítés alatt a fakitermelési technológiák helyes megválasztását értik. A természetes felújítás időtartamát és a vágáskort megnövelték, hogy a felújítás sikerét javítsák. A magasabb vágáskor lehetővé teszi az egyes fák növekedési erélyének teljes kihasználását.

A tervezés, a végrehajtás és az ellenőrzés az erdészeten szerves egységet kell, hogy képezzen a tartamosság, a hosszútávú célkitűzések megvalósítása érdekében. Az erdészeti tevékenység középpontja a gyakorlati erdőművelés, amely

az üzemtervezésnek is a magja. Mindenekelőtt magas színvonalú szaktudást, hozzáértést követel az üzemtervezőtől és az erdészetvezetőtől egyaránt. A tervezés a problémák felismerését, megfogalmazását, és optimális megoldását jelenti meghatározott kritériumok teljesítése mellett. Jó példát mutatott erre be a svájci Solothurn erdőgazdaságát illetően *H. Egloff*. Az ellenőrzést folyamatosan mintavételes eljárással végzik. Ez a matematikai-statisztikai eljárás lehetővé teszi az erdő állapotának naprakész ismeretét. Hektáronként 3 áras területeken részletes felvétellel határozzák meg az ellenőrzött faállomány fejlődését, növedékét.

Befejezésül szeretnék külön is kiemelni néhány gondolatot a *Klagenfurt-i* rendezvények megállapításai közül:

- Öröndetes az erdőművelés kedvező értékelésének újjáéledése, amely számottevő mértékben köszönhető annak, hogy az erdőrendezők immár két évtizedes adatokkal igazolták az erdőművelési befektetések megtérülését. Európára általánosan jellemző, hogy az utóbbi évtizedekben emelkedett az erdők fakészlete és növedéke.
- Az ökológiailag megalapozott erdőművelés feladatai a többcélú erdőgazdálkodás, a társadalmi igények növekedése miatt bővültek, megvalósításukhoz az eddigieknél nagyobb szaktudás, a kutatási eredmények alkalmazása, anyagi támogatás és magasabb színvonalú technika szükséges.
- A fatermelés (az erdei biomassza) jelentősége növekszik. A kedvezőtlen piaci, gazdasági helyzet ellenére optimista állásfoglalások tapasztalhatók. Az energia célú fafelhasználás (fabrikett, energia-fatabletta) fokozódik. Egyesek az energia-fatablettát „az új olaj”-nak nevezik.
- A számítógépek, a mikroprocesszorok az erdészeti termelés valamennyi területén megjelentek. Az erdőművelés tervezésének hosszú- és rövidtávú átfogó megoldásához minden eddiginél jobb lehetőséget nyújtanak. Soha nem helyettesíthetők azonban a magasan képzett, hozzáértő szakembert, a tudományos ismereteket. A komputerektől akkor várható értékes eredmény, ha a betáplált adatok szakmai szempontból is kifogástalanok.
- Az erdőgazdálkodást és középpontját: az erdőművelést fejleszteni kell azért is, mert az emberiségben egyre inkább tudatosul, hogy az élet minőségét, az egészséges környezetet erdő nélkül javítani és megőrizni nem lehet. Az erdővel szemben növekvő igények kielégítéséhez hosszú idő szükséges. Az erdészek tudják, hogy: „Ma kell cselekedni a holnap erdeiért”. Ezért is választották ezt a mondatot az 1982. évi klagenfurti favásár rendezvényeinek egyik vezérgondolatául.

Dr. Solymos Rezső

A lapban megjelent tanulmányok szerzői: *dr. Berdár Béla* MÉM EFH főosztályvezető, Budapest; *Csonka Tibor* fahaszn. osztályvezető, Budavideki EVAG, Budakeszi; *dr. Csötönyi József* MÉM főelőadó, Budapest; *Egyed István* MÉM főosztályvezető h., Budapest; *Gáspár-Hantos Géza* MÉM ERSZ igazgató h., Budapest; *Hamisy Chilembu* okl. erdőmérnök, EFE, Sopron; *Kalapos Mihály* erdész, nyugdíjas, Debrecen; *dr. Káldy József* tanszékvezető egyetemi tanár, EFE, Sopron; *dr. Márkus László* ny. tud. főmunkatárs, Sopron; *dr. Rácz Antal* MÉM főosztályvezető, Budapest; *dr. Sali Emil* ny. főosztályvezető, Budapest; *dr. Solymos Rezső* tud. főosztályvezető, ERTI, Budapest; *dr. Sopp László* ny. tud. főmunkatárs, Sopron; *dr. Szodfridt István* tud. főmunkatárs, ERTI, Kecskemét.